

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Гончарук Владислава Ігорівна

СОЦІЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА МЕСЕНДЖЕРИ ЯК ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ЗЛОЧИНАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВЕРБУВАННЯМ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЄЮ ОСІБ.....636

Дрига Єлизавета Вадимівна

КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ «ЧОРНОГО РИНКУ» ЗБРОЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....638

Єрофеева Ольга Сергіївна

ПРИЧИНИ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕННЯХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАВОЛОДІННЯМ СПАДКОВИМ МАЙНОМ.....641

Загородній Андрій Ігорович

ЦИФРОВА ПЛАТФОРМА ДЛЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ СЛІДЧОГО, ОПЕРАТИВНОГО ПРАЦІВНИКА ТА ЕКСПЕРТА.....643

Зозола Юлія Анатоліївна

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦІВ, ПРИЧЕТНИХ ДО ВЧИНЕННЯ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО АБО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....646

Кіліміченко Сергій Олегович

ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....648

Кіліміченко Христина Юріївна

ВИКОРИСТАННЯ ЕМОЦІЙНИХ ЧИННИКІВ І СІМЕЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПІД ЧАС ДОПИТУ ЖІНОК, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ДОПУСТИМИЙ ТАКТИЧНИЙ ПРИЙОМ ЧИ ЗАБОРОНЕНИЙ ЗАКОНОДАВСТВОМ.....651

Ляховецький Сергій Олександрович

ДО ПОНЯТТЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА.....654

Манжос Кирило Олегович

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВ656

Мунтяну Юліан Іванович

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТИПОВИХ СЛІДЧИХ СИТУАЦІЙ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ.....658

Паламарчук Олексій Олександрович

ЗНАЧЕННЯ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГУРУПОВАВАННЯМИ.....661

Радецький Сергій Віталійович

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....664

Стародубов Олександр Сергійович

ТАКТИЧНА ОПЕРАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗОВОЇ ЗАВЕРШЕНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....667

Черниш Юрій Петрович

ДО ПОНЯТТЯ СУТНОСТІ СЛІДЧОЇ СИТУАЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ.....670

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ.....675

Типові поведінкові моделі злочинців-корисливців у період воєнного чи надзвичайного стану полягають у використанні соціальної нестабільності та хаосу. Вони активно застосовують обман у сфері гуманітарної допомоги, прикриваються благодійністю, експлуатують вразливість переселенців, літніх людей та осіб, які перебувають у стресовому стані. Для уникнення викриття використовуються методи маскування, фальсифікації документів та утаювання слідів протиправної діяльності.

Таким чином, психологічний портрет злочинця-корисливця в умовах воєнного та надзвичайного стану відображає поєднання високої адаптивності, раціоналізації протиправної поведінки та зниженого рівня емпатії. Це вимагає від криміналістів не лише ґрунтовного збору доказів, а й глибокого аналізу особистісних та мотиваційних характеристик таких осіб. Урахування психологічних факторів є ключовим для побудови ефективної методики розслідування корисливих злочинів у кризових умовах, оскільки дозволяє точніше передбачати поведінку правопорушників та обирати дієві стратегії протидії.

Список використаних джерел:

1. Леган І. М., Мороз О. І., Коршак В. С. Особа злочинця: морально-психологічні та кримінально-правові ознаки. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. Вип. 5. С. 110-113.

Ключові слова: психологічний портрет злочинця, корисливі злочини, криміналістичний аналіз.

Key words: offender profiling, acquisitive crimes, criminalistic analysis.

Кіліміченко Сергій Олегович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології*

ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасні прояви злочинної діяльності все частіше характеризуються не лише складністю способу/механізму вчинення кримінальних правопорушень, а й системною, цілеспрямованою та багаторівневою протидією досудовому розслідуванню, що охоплює як приховування чи знищення слідів, інсценування подій і маніпулювання доказовою інформацією, так і використання інформаційно-психологічного впливу, корупційних зв'язків та процесуальних зловживань. У таких умовах ефективність діяльності органів досудового розслідування безпосередньо залежить від здатності своєчасно застосовувати передбачені законом

правові механізми у поєднанні з науково обґрунтованими криміналістичними тактичними прийомами.

Ключовим інформаційним підґрунтям для формування й реалізації таких прийомів виступає не лише криміналістична характеристика відповідного виду злочинної діяльності, а й криміналістична характеристика протидії розслідуванню організованої злочинної діяльності, яка відображає типові ознаки цієї протидії як самостійного криміналістичного феномена. Йдеться про системний аналіз характерних суб'єктів протидії, їх мотивації, стійких способів і тактик перешкоджання встановленню істини, особливостей формування слідової картини, а також умов і закономірностей виявлення та нейтралізації відповідних дій.

Саме така криміналістична характеристика протидії розслідуванню організованої злочинної діяльності виконує прогностичну, організаційно-планувальну та тактико-методичну функції, дозволяючи завчасно прогнозувати можливі форми перешкоджання, раціонально планувати слідчі (розшукові) дії та забезпечувати своєчасне, законне й результативне подолання протидії у процесі доказування.

Комплексні наукові дослідження, присвячені проблематиці формування рекомендацій щодо нейтралізації протидії розслідуванню, як правило, зосереджуються на розкритті криміналістичних характеристик окремих груп кримінальних правопорушень або специфічних форм протиправної діяльності. Відповідні підходи відображені, зокрема, у працях Р. Богданюка [1, с. 241], А. Гребенюк [2, с. 319], Ю. Попельнюка [4, с. 147], О. Ромціва [6, с. 14] та інших дослідників. Водночас змістовий аналіз їхніх наукових напрацювань свідчить про відсутність уніфікованого бачення щодо структури, елементного складу та функціонального призначення криміналістичної характеристики, що зумовлює плюралізм методологічних позицій у цій сфері.

Доцільним є розуміння криміналістичної характеристики протидії розслідуванню як цілісної, інтегрованої інформаційної моделі типових проявів діяльності або бездіяльності заінтересованих осіб, спрямованих на створення перешкод для досягнення завдань кримінального провадження. Така модель повинна враховувати специфіку організованої злочинної діяльності, що проявляється у стійкості протиправних зв'язків, колективному характері ухвалення рішень, багатоканальності впливу на процес доказування та використанні як легальних, так і нелегальних інструментів протидії.

Запропонована інтерпретація узгоджується із системним підходом, відповідно до якого протидія розслідуванню постає як відкрита, динамічна та адаптивна система з притаманними їй елементами, ієрархією зв'язків та постійним обміном інформаційними потоками. Моделювання такої системи дає змогу фіксувати не лише відносно стабільні, статичні ознаки протидії, а й її інтегративні властивості, зокрема узгодженість дій учасників, здатність до швидкої адаптації та мережевий характер впливів на слідчу ситуацію. З позицій теорії інформації криміналістична характеристика протидії покликана знижувати рівень структурної

невпорядкованості розслідування, трансформуючи стан невизначеності у сукупність перевірюваних слідчих версій, що ґрунтуються на кореляційних зв'язках між ознаками протиправного впливу та відповідною слідовою картиною.

Водночас така характеристика концептуально корелює з підходами forensic intelligence, оскільки систематизовані знання про типові форми протидії розслідуванню організованої злочинної діяльності забезпечують повноцінне функціонування аналітичного циклу – від виявлення інформаційно значущих сигналів і їх інтерпретації до формування обґрунтованих версій та оперативно-службового планування [3, с. 16-20]. У цьому контексті криміналістична характеристика виступає не описовим, а інструментальним елементом пізнавальної діяльності слідчого.

Насамперед така інформаційна модель виконує прогностичну функцію, створюючи передумови для раціонального планування слідчих і негласних слідчих (розшукових) дій, побудови алгоритмів нейтралізації протиправного впливу та мінімізації інформаційних втрат на різних етапах кримінального провадження. Її прогностичний потенціал реалізується не шляхом механічного застосування типових схем, а через імовірнісне виявлення сукупностей узгоджених індикаторів протидії розслідуванню. Методологічно це підсилюється принципом фальсифікованості, відповідно до якого кожне припущення щодо наявності та характеру протидії має супроводжуватися очікуваними спостережуваними наслідками – трасологічними, цифровими чи комунікаційними, спростування яких зумовлює корекцію слідчих версій і загального плану розслідування.

У межах дослідження криміналістичної характеристики протидії розслідуванню організованої злочинної діяльності доцільно розглядати її як багатомпонентну систему взаємопов'язаних елементів, сукупність яких відображає механізм цілеспрямованого впливу на процес доказування [5, с. 357]. Структурно така характеристика акумулює відомості, що дозволяють виявляти, інтерпретувати та нейтралізувати протиправні дії ще на ранніх етапах кримінального провадження.

Список використаних джерел:

1. Богданюк Р. І. Криміналістична характеристика протидії, що вчиняється під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2024. № 3 (33). С. 241. DOI: <https://doi.org/10.32631/vsa.2024.3.20>
2. Гребенюк А. В. Протидія розслідуванню кримінальних правопорушень: поняття, види, суб'єкти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 9. С. 319. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-9/76>
3. Ivanović A., Filipenko N. Proposal for Introducing the Institution of Forensic Artificial Intelligence. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики* : зб. мат-лів Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті видатного вченого Владислава Федоренка («Федоренківські читання») (Харків, 15.10.2024). Харків

: ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаряса», 2024. С. 16–20. URL: <https://drive.google.com/file/d/1CJSGFYFcKMFu310UeR5dzoPmiMP-C0CP/view>.

4. Попельнюк Ю. П. Проблеми понятійно-термінологічного апарату криміналістичного вчення про протидію розслідуванню. *Соціологія права*. 2024. № 3-4 (48-49). С. 146-152.

5. Розслідування злочинів у сфері господарської діяльності: окремі криміналістичні методики: монографія / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. ; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2006. 624 с.

6. Ромців О. І. Особливості подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2016. 20 с.

Ключові слова: криміналістична характеристика, протидія, розслідування, організована злочинна діяльність.

Key words: criminalistic characteristics, counteraction, investigation, organized criminal activity.

Кіліміченко Христина Юріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології*

ВИКОРИСТАННЯ ЕМОЦІЙНИХ ЧИННИКІВ І СІМЕЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПІД ЧАС ДОПИТУ ЖІНОК, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ДОПУСТИМИЙ ТАКТИЧНИЙ ПРИЙОМ ЧИ ЗАБОРОНЕНИЙ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Однією із важливих слідчих (розшукових) дій, які проводяться під час розслідування злочинів проти основ національної безпеки, виступає допит [1, с. 81]. Результативність його проведення значною мірою залежить від ретельності підготовки суб'єкта, який його проводить, обрання та правильного застосування тактичних прийомів у відповідності до ситуації допиту та характеристики допитуваної особи. У наукових джерелах особа допитуваного традиційно розглядається як ключовий елемент, що визначає вибір тактичних прийомів, їх комбінацій та послідовність застосування. Гендерні особливості, зокрема психологічні та соціально-рольові характеристики жінок, зумовлюють необхідність диференційованого підходу до організації та проведення допиту. При цьому важливе значення має врахування емоційної сфери та соціальних ролей, серед яких провідне місце часто займають сімейні зв'язки. Така інформація може виступати основою застосування певних допустимих психологічних тактичних прийомів, спрямованих на встановлення психологічного контакту та актуалізацію внутрішньої мотивації особи до надання правдивих показань.